

W hołdzie Wojciechowi Kętrzyńskiemu.

W hołdzie Wojciechowi Kętrzyńskiemu, który „wrócił **Mazury Polsce**, a **Polskę Mazurom**”, w dniu 7 maja 1946 r. miasto Rastenburg otrzymało nazwę Kętrzyn.

W 1956 r. Wojciech Kętrzyński został patronem Liceum Ogólnokształcące i Szkoły Stopnia Podstawowego przy ulicy Powstańców Warszawy. Przy wejściu do budynku do dziś wisi tablica, na której przytoczono słowa patrona:

WIARĘ, MOWĘ UKRAŚĆ MI MOGLIŚCIE,
ALE SERCA Z PIERSI NIE WYRWIECIE.
SERCE ME ZOSTANIE ZAWSZE POLSKIE.

Pod spodem napisano:

**WOJCIECHOWI
KĘTRZYŃSKIEMU**
ZNAKOMITEMU HISTORYKOWI
I BOJOWNIKOWI O POLSKOŚĆ
WARMII I MAZUR,
KTÓRY W LATACH 1855-1859
MIESZKAŁ I UCZYŁ SIĘ
W KĘTRZYNIE
SPOŁECZEŃSTWO WOJEWÓDZTWA OLSZTYŃSKIEGO
KĘTRZYN 1956 r.

Rok 1968 został ogłoszony Rokiem Wojciecha Kętrzyńskiego, gdyż przypadają wtedy dwie rocznice: urodzin – 130, i śmierci – 50. Z tej też okazji Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Olsztynie w dniu 17 maja 1968 r. nadało Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Kętrzynie imię Wojciecha Kętrzyńskiego.

W roku 1967 imię Wojciecha Kętrzyńskiego otrzymał Kętrzyński Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Dopiero jednak 13 października 1990 r. został poświęcony sztandar wieńczący pracę PTTK. Było to szczególne uhonorowanie działalności towarzystwa wśród młodzieży ze wskazaniem zasług patrona miasta i podkreśleniem wagi starej, ale aktualnej do dziś dewizy turystów, że *tylko poznawszy swój kraj, można go gorąco ukochać i owocnie dla niego pracować*.

Uroczystość związana z nadaniem imienia odbyła się 27 maja 1968 r. z udziałem władz miasta i powiatu. Podczas spotkania wystąpiła dr Janina Kelles-Krauz – starszy kustosz **Biblioteki PAN im. Ossolińskich we Wrocławiu**, która wygłosiła okolicznościowy referat *O Wojciechu Kętrzyńskim jak bibliotekarzu*.

W 1977 r. przed zbliżającą się 140 rocznicą urodzin i 60 rocznicą śmierci patrona Kętrzyna Rada Miasta na wniosek Naczelnika Miasta Józefa Wiktorki podjęła uchwałę o wzniesieniu pomnika poświęconego Wojciechowi Kętrzyńskiemu. Wykonano go według projektu popularnego w kraju rzeźbiarza i medaliera Edwarda Gorola i został odsłonięty 1 września 1978 r. z udziałem wszystkich uczniów Liceum Ogólnokształcącego im. Wojciecha Kętrzyńskiego, mieszkańców i honorowych gości w Warszawie – Wojciecha Kętrzyńskiego, wnuka patrona, i jego żony Danuty.

Pomnik zdobiją słowa patrona:

Znowu stoję na tej świętej ziemi,
Najukochańszej ziemi moich ojców.
Znowu patrzę na jej siwe niebo,
Na jej wzgórza z zielonymi lasami
I na jej jezior oblicza lustrzane.

(fragment wiersza „W ojczyźnie”
tłumaczenie – Erwin Kruk)

W 2005 roku uchwałą Rady Miejskiej pomnik przeniesiono na drugą stronę ulicy Sikorskiego w miejsce bardziej reprezentacyjne.

Pamięć mieszkańców Kętrzyna o Wojciechu Kętrzyńskim znacznie się ożywiła w 1998 r., kiedy to z okazji 160 rocznicy jego urodzin została odsłonięta w dniu 11 listopada tablica pamiątkowa z wizerunkiem patrona na budynku starego Gimnazjum im. Księcia Albrechta znajdującego się w pobliżu kościoła św. Jerzego. Tam Kętrzyński uczył się przez 4 lata i otrzymał świadectwo dojrzałości. Tablicę umieszczono obok drugiej poświęconej Wilhelmowi Wienowi – laureatowi Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki z 1911 roku. Przy tej okazji dr hab. Helmut Wagner z Wolnego Uniwersytetu Berlińskiego, urzeczony biografią i dorobkiem Wojciecha Kętrzyńskiego, wyraził opinię, że jest on równie wielki jak Wilhelm Wien.

Dnia 17 września 2003 r. z Kanady do Kętrzyna przyjechali mieszkający w Toronto Tadeusz Kętrzyński wraz z synem Aleksandrem, reprezentantem Kanady w Turnieju olimpijskim w piłce siatkowej podczas XXIII Letnich Igrzysk Olimpijskich w Los Angeles. Goście to przedstawiciele bocznej linii Kętrzyńskich i przyjechali w poszukiwaniu własnych korzeni. Było to o tyle ciekawe, że poszukiwanie rodzinnych korzeni i analizowanie procesu ich ziemczenia stanowiło również pierwszy impuls szerszych zainteresowań badawczych Wojciecha Kętrzyńskiego.

Z okazji inauguracji Roku Wojciecha Kętrzyńskiego dnia 15 stycznia 2008 roku odbyło się sympozjum popularno-naukowe poświęcone naszemu patronowi. W imieniu władz samorządowych Eugeniusz Tokarzewski pozdrowił wszystkich uczestników przesłaniem Kętrzyńskiego: *Wiarę, mowę ukraść mi mogliście, ale serca z piersi nie wyrwiecie, serce me zostanie zawsze polskie.*

W roku jubileuszowym zostały także wydane dwie książki o Wojciechu Kętrzyńskim:

1. „Historyk, bibliotekarz, poeta”, Stanisław Achremczyk, Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Kętrzyn 2008
2. „Wojciech Kętrzyński (1838-1918) Patron miasta”, praca zbiorowa, Olsztyn-Kętrzyn, Antykwa, TMK

Wymieniłam te dwie biografie, aby zachęcić kętrzyńskian do sięgnięcia po ich cenną zawartość. Znajdują się w nich również zdjęcia patrona oraz wiersze pisane przez wiele lat przez młodzież i dorosłych. Może czytelnicy odnajdą wśród nich także swoje.

W roku 2018 mija 180 rocznica urodzin i 100 rocznica urodzin Wojciecha Kętrzyńskiego, patrona naszego miasta, niech więc będzie pretekstem dla mieszkańców Kętrzyna i sympatyków wielkiego uczonego do pogłębiania wiedzy i więzi uczuciowej.

Panie Wojciechu z Kętrzyna,
Skoro Ci Pan Bóg dał syna –
Niechże nad jego kołyską
W oczęta patrząc mu duże,

Jako znachor siądę tak blisko
I przyszłość dziecku wywróżę.
Więc słuchaj, ojczy i dziecię,
Syn Twój wziął wszystko na świecie,
Co go z kołyski powoli
Do późnej wiedzy siwizny.
Bo ani z roli, ani z woli
Ale wstał z prochu Ojczyzny,
Przyszłość ma trudną, mozolną,
Bo mu na chwilę nie wolno
Zapomnieć, ile się mieści
Zemsty i męskiej boleści
W tem, że mu przed chrztem na wieczność
Imię Polaka nadano.

(Władysław Bełza)

Artykuł autorstwa Marii Rutkowskiej-Kupran
opracowała Elżbieta Wąsik
Towarzystwo Miłośników Kętrzyna

